

PRAWO PRYWATNE MIĘDZYNARODOWE

Komentarz

redakcja naukowa Jerzy Poczobut

Paweł Błaszczyk, Bogusława Gnela, Piotr Mostowik

Aurelia Nowicka, Adam Opalski, Jadwiga Pazdan

Krzysztof Pietrzykowski, Mateusz Pilich

Jerzy Poczobut, Nikodem Rycko

Maciej Tomaszewski, Andrzej W. Wiśniewski

KOMENTARZE

Wolters Kluwer
Polska

PRAWO PRYWATNE MIĘDZYNARODOWE

Komentarz

redakcja naukowa Jerzy Poczobut

Paweł Błaszczyk, Bogusława Gnela, Piotr Mostowik
Aurelia Nowicka, Adam Opalski, Jadwiga Pazdan
Krzysztof Pietrzykowski, Mateusz Pilich
Jerzy Poczobut, Nikodem Rycko
Maciej Tomaszewski, Andrzej W. Wiśniewski

KOMENTARZE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Wolters Kluwer
Polska

WARSZAWA 2017

Stan prawny na 31 stycznia 2017 r.

Sekretarz tomu
Nikodem Rycko

Wydawca
Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący
Adam Choiński

Opracowanie redakcyjne
Maciej Troć

Łamanie
JustLuk

Opracowanie haseł indeksu
Nikodem Rycko

Poszczególne części napisali:

Paweł Błaszczuk – komentarze do art. 38, 67–81

Bogusława Gnela – komentarze do art. 30, 57–58

Piotr Mostowik – komentarze do art. 55, 56

Aurelia Nowicka – komentarze do art. 7, 33–35, 46–47

Adam Opalski, Andrzej W. Wiśniewski – komentarze do art. 17–21

Jadwiga Pazdan – komentarze do art. 22–23, 64–66a

Krzysztof Pietrzykowski – komentarze do art. 48–54

Mateusz Pilich – komentarze do art. 2–3, 11–16, 29, 61

Jerzy Poczobut – przedmowa, komentarze do art. 1, 4, 6, 9, 10, 39–40

Jerzy Poczobut, Andrzej W. Wiśniewski – wprowadzenie

Nikodem Rycko – komentarze do art. 36–37, 59–60, 62–63

Maciej Tomaszewski – komentarze do art. 5, 8, 24–27, 41–45

Andrzej W. Wiśniewski – komentarze do art. 28, 31, 32

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska SA, 2017

ISBN: 978-83-8107-003-4

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	9
Przedmowa	31
Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1792)	35
Wprowadzenie do problematyki prawa prywatnego międzynarodowego	37
Rozdział 1. Przepisy ogólne	123
Art. 1.	127
Art. 2.	146
Art. 3.	155
Art. 4.	168
Art. 5.	185
Art. 6.	193
Art. 7.	203
Art. 8.	235
Art. 9.	249
Art. 10.	256
Rozdział 2. Osoby fizyczne	268
Art. 11.	270
Art. 12.	285
Art. 13.	295
Art. 14.	298
Art. 15.	302
Art. 16.	312

Rozdział 3. Osoby prawne i inne jednostki organizacyjne	325
Art. 17.	335
Art. 18.	364
Art. 19.	368
Art. 20.	399
Art. 21.	402
Rozdział 4. Przedstawicielstwo	409
Art. 22.	410
Art. 23.	414
Rozdział 5. Dokonanie czynności prawnej i jej forma	427
Art. 24.	429
Art. 25.	438
Rozdział 6. Przedawnienie roszczeń i inne instytucje związane z upływem czasu	451
Art. 26.	451
Art. 27.	459
Rozdział 7. Zobowiązania	462
Art. 28.	466
Art. 29.	509
Art. 30.	513
Art. 31.	543
Art. 32.	558
Art. 33.	570
Art. 34.	602
Art. 35.	613
Art. 36.	622
Art. 37.	622
Art. 38.	637
Rozdział 8. Umowa o arbitraż	647
Art. 39.	649
Art. 40.	650
Rozdział 9. Własność i inne prawa rzeczowe. Posiadanie	684
Art. 41.	685
Art. 42.	701
Art. 43.	706
Art. 44.	707
Art. 45.	714

Rozdział 10. Własność intelektualna	717
Art. 46.	718
Art. 47.	718
Rozdział 11. Sprawy małżeńskie	772
Art. 48.	774
Art. 49.	795
Art. 50.	808
Art. 51.	817
Art. 52.	824
Art. 53.	828
Art. 54.	831
Rozdział 12. Stosunki między rodzicami a dzieckiem	843
Art. 55.	846
Art. 56.	865
Rozdział 13. Przyniesienie	879
Art. 57.	881
Art. 58.	881
Rozdział 14. Opieka i kuratela	915
Art. 59.	915
Art. 60.	916
Art. 61.	916
Art. 62.	916
Rozdział 15. Obowiązki alimentacyjne	932
Art. 63.	932
Rozdział 16. Sprawy spadkowe	951
Art. 64–66.	956
Art. 66a.	956
Rozdział 17. Inne stosunki prawne	997
Art. 67.	997
Art. 68.	1007
Rozdział 18. Zmiany w przepisach obowiązujących	1010
Art. 69.	1010
Art. 70.	1010
Art. 71.	1011
Art. 72.	1011
Art. 73.	1011
Art. 74.	1011

Spis treści

Art. 75.	1011
Art. 76.	1011
Art. 77.	1011
Art. 78.	1011
Art. 79.	1012
Rozdział 19. Przepisy końcowe	1019
Art. 80.	1019
Art. 81.	1020
Indeks rzeczowy	1031
Autorzy	1053

Wykaz skrótów

I. Akty prawne

- dyr. 85/577/EWG** – dyrektywa Rady 85/577/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. w sprawie ochrony konsumentów w odniesieniu do umów zawartych poza lokalem przedsiębiorstwa (Dz. Urz. WE L 372 z 31.12.1985, s. 31) – akt nieobowiązujący
- dyr. 87/102/EWG** – dyrektywa Rady 87/102/EWG z dnia 22 grudnia 1986 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich dotyczących kredytu konsumenckiego (Dz. Urz. WE L 42 z 12.02.1987, s. 48) – akt nieobowiązujący
- dyr. 90/314/EWG** – dyrektywa Rady 90/314/EWG z dnia 13 czerwca 1990 r. w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek (Dz. Urz. WE L 158 z 23.06.1990, s. 59)
- dyr. 93/13/EWG** – dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. WE L 95 z 21.04.1993, s. 29)

- dyr. 94/47/WE** – dyrektywa 94/47/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 października 1994 r. w sprawie ochrony nabywców w odniesieniu do niektórych aspektów umów odnoszących się do nabywania praw do korzystania z nieruchomości w oznaczonym czasie (Dz. Urz. WE L 280 z 29.10.1994, s. 83) – akt nieobowiązujący
- dyr. 97/7/WE** – dyrektywa 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 maja 1997 r. w sprawie ochrony konsumentów w przypadku umów zawieranych na odległość (Dz. Urz. WE L 144 z 4.06.1997, s. 19) – akt nieobowiązujący
- dyr. 1999/44/WE** – dyrektywa 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 maja 1999 r. w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji (Dz. Urz. WE L 171 z 7.07.1999, s. 12)
- dyr. 2002/65/WE** – dyrektywa 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 września 2002 r. dotycząca sprzedaży konsumentom usług finansowych na odległość oraz zmieniająca dyrektywę Rady 90/619/EWG oraz dyrektywy 97/7/WE i 98/27/WE (Dz. Urz. WE L 271 z 9.10.2002, s. 16)
- dyr. 2004/39/WE** – dyrektywa 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych zmieniająca dyrektywę Rady 85/611/EWG i 93/6/EWG i dyrektywę 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylająca dyrektywę Rady 93/22/EWG (Dz. Urz. UE L 145 z 30.04.2004, s. 1)

- dyr. 2005/56/WE** – dyrektywa 2005/56/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 października 2005 r. w sprawie transgranicznego łączenia się spółek kapitałowych (Dz. Urz. UE L 310 z 25.11.2005, s. 1)
- dyr. 2008/48/WE** – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz. Urz. UE L 133 z 22.05.2008, s. 66)
- dyr. 2008/122/WE** – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/122/WE z dnia 14 stycznia 2009 r. w sprawie ochrony konsumentów w odniesieniu do niektórych aspektów umów timeshare, umów o długoterminowe produkty wakacyjne, umów odsprzedaży oraz wymiany (Dz. Urz. UE L 33 z 3.02.2009, s. 10)
- dyr. 2009/101/WE** – dyrektywa 2009/101/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 września 2009 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w państwach członkowskich od spółek w rozumieniu art. 48 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno wspólników, jak i osób trzecich (Dz. Urz. UE L 258 z 1.10.2009, s. 11)
- dyr. 2011/83/UE** – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE z dnia 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów, zmieniająca dyrektywę Rady 93/13/EWG i dyrektywę 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylająca dyrektywę Rady 85/577/EWG i dyrektywę 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz. Urz. UE L 304 z 22.11.2011, s. 64)

- dyr. 2015/2302** – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2302 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych, zmieniająca rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 i dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE oraz uchylająca dyrektywę Rady 90/314/EWG (Dz. Urz. UE L 326 z 11.12.2015, s. 1)
- EGBGB** – ustawa wprowadzająca niemiecki kodeks cywilny
- Karta; Karta Praw Podstawowych** – Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 202 z 7.06.2016, s. 389)
- k.c.** – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 380 z późn. zm.)
- k.c. austr.** – austriacki kodeks cywilny
- k.c. franc.** – francuski kodeks cywilny
- k.c. grec.** – grecki kodeks cywilny
- k.c. hiszp.** – hiszpański kodeks cywilny
- k.c. niem.** – niemiecki kodeks cywilny
- k.c. port.** – portugalski kodeks cywilny
- k.k.** – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1137 z późn. zm.)
- k.m.** – ustawa z dnia 18 września 2001 r. – Kodeks morski (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 66 z późn. zm.)
- Konstytucja RP** – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- konw. akces.** – Konwencja o przystąpieniu Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej do Konwencji o prawie właściwym

- dla zobowiązań umownych, otwartej do podpisu w Rzymie w dniu 19 czerwca 1980 r., oraz do Pierwszego i Drugiego Protokołu w sprawie jej wykładni przez Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich, sporządzona w Luksemburgu dnia 14 kwietnia 2005 r. (Dz. U. z 2008 r. Nr 10, poz. 57)
- konw. bruks. 1968** – Konwencja brukselska z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz. WE L 299 z 31.12.1972, s. 32)
- konw. bern. 1971** – Akt paryski konwencji berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych, sporządzony w Paryżu dnia 24 lipca 1971 r. (Dz. U. z 1990 r. Nr 82, poz. 474)
- konw. dz. pozamał.** – Europejska konwencja o statusie prawnym dziecka pozamałżeńskiego, sporządzona w Strasburgu dnia 15 października 1975 r. (Dz. U. z 1999 r. Nr 79, poz. 888)
- konw. europ. 1961** – Konwencja europejska o międzynarodowym arbitrażu handlowym, sporządzona w Genewie dnia 21 kwietnia 1961 r. (Dz. U. z 1964 r. Nr 40, poz. 270 i 271)
- konw. małolet.** – Konwencja o właściwości organów i prawie właściwym w zakresie ochrony małoletnich, sporządzona w Hadze dnia 5 października 1961 r. (Dz. U. z 1995 r. Nr 106, poz. 519)
- konw. now. 1958** – Konwencja o uznawaniu i wykonywaniu zagranicznych orzeczeń arbitrażowych, sporządzona w Nowym Jorku dnia 10 czerwca 1958 r. (Dz. U. z 1962 r. Nr 9, poz. 41 i 42)
- konw. now. 1962** – Konwencja w sprawie zgody na zawarcie małżeństwa, najniższego wieku małżeńskiego i rejestracji małżeństw, otwarta do podpisu w Nowym Jorku dnia 10 grudnia 1962 r. (Dz. U. z 1965 r. Nr 9, poz. 53)
-

- konw. ochr. dz.** – Konwencja o ochronie dzieci i współpracy w dziedzinie przysposobienia międzynarodowego, sporządzona w Hadze dnia 29 maja 1993 r. (Dz. U. z 2000 r. Nr 39, poz. 448)
- konw. pat.** – Konwencja o udzielaniu patentów europejskich (Konwencja o patencie europejskim), sporządzona w Monachium dnia 5 października 1973 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 79, poz. 737), ostatnio zmieniona aktem rewidującym z dnia 29 listopada 2000 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 236, poz. 1736)
- konw. par. 1967** – Akt sztokholmski zmieniający Konwencję paryską o ochronie własności przemysłowej z dnia 20 marca 1883 r., zmienioną w Brukseli dnia 14 grudnia 1900 r., w Waszyngtonie dnia 2 czerwca 1911 r., w Hadze dnia 6 listopada 1925 r., w Londynie dnia 2 czerwca 1934 r., w Lizbonie dnia 31 października 1958 r., sporządzony w Sztokholmie dnia 14 lipca 1967 r. (Dz. U. z 1975 r. Nr 9, poz. 51)
- konw. pr. dz.** – Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 z późn. zm.)
- konw. przed.** – Konwencja o przedawnieniu w międzynarodowej sprzedaży towarów, sporządzona w Nowym Jorku dnia 14 czerwca 1974 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 45, poz. 282) zmieniona protokołem sporządzonym w Wiedniu dnia 11 kwietnia 1980 r. o zmianie tej konwencji (Dz. U. z 1997 r. Nr 45, poz. 284)
- konw. przysp.** – Europejska konwencja o przysposobieniu dzieci, sporządzona w Strasburgu dnia 24 kwietnia 1967 r. (Dz. U. z 1999 r. Nr 99, poz. 1157 i 1158)

-
- konwencja rzymska z 1980 r.;**
konw. rzym. 1980 – Konwencja o prawie właściwym dla zobowiązań umownych, otwarta do podpisu w Rzymie dnia 19 czerwca 1980 r. (Dz. Urz. UE C 169 z 8.07.2005, s. 10, z późn. zm.)
- konw. rodz.** – Konwencja o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci, sporządzona w Hadze dnia 19 października 1996 r. (Dz. U. z 2010 r. Nr 172, poz. 1158)
- konw. rozw.** – Konwencja o uznawaniu rozwodów i separacji, sporządzona w Hadze dnia 1 czerwca 1970 r. (Dz. U. z 2001 r. Nr 53, poz. 561 i 562)
- konw. test.** – Konwencja dotycząca kolizji praw w przedmiocie formy rozporządzeń testamentowych, sporządzona w Hadze dnia 5 października 1961 r. (Dz. U. z 1969 r. Nr 34, poz. 284)
- konw. uch.** – Konwencja dotycząca statusu uchodźców, sporządzona w Genewie dnia 28 lipca 1951 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 119, poz. 515)
- konwencja wiedeńska z 1980 r.;**
konw. wied. 1980 – Konwencja Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów, sporządzona w Wiedniu dnia 11 kwietnia 1980 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 45, poz. 286)
- konw. wyp.** – Konwencja o prawie właściwym dla wypadków drogowych, sporządzona w Hadze dnia 4 maja 1971 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 63, poz. 585)
- k.p.** – ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1666 z późn. zm.)
- k.p.a.** – ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 23 z późn. zm.)
- k.p.c.** – ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1822 z późn. zm.)
-

- k.r.o.** – ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 2082 z późn. zm.)
- k.s.h.** – ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1578 z późn. zm.)
- p.a.s.c.** – ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 2064)
- p.a.s.c. 1986** – ustawa z dnia 29 września 1986 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. Nr 36, poz. 180 z późn. zm.) – akt nieobowiązujący
- poroz. JSP** – Porozumienie w sprawie Jednolitego Sądu Patentowego (Dz. Urz. UE C 175 z 20.06.2013, s. 1)
- poroz. TRIPS, porozumienie TRIPS** – Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (TRIPS), sporządzone w Marakeszu dnia 15 kwietnia 1994 r. (Dz. Urz. WE L 336 z 23.12.1994, s. 214)
- p.p.m.** – ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1792)
- p.p.m. 1926** – ustawa z dnia 2 sierpnia 1926 r. o prawie właściwym dla stosunków prywatnych międzynarodowych (Prawo prywatne międzynarodowe) (Dz. U. Nr 101, poz. 581 z późn. zm.) – akt nieobowiązujący
- p.p.m. 1965** – ustawa z dnia 12 listopada 1965 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz. U. Nr 46, poz. 290 z późn. zm.) – akt nieobowiązujący
- p.p.m. austr.** – austriacka ustawa o prawie prywatnym międzynarodowym
- p.p.m. szwajc.** – szwajcarska ustawa o prawie prywatnym międzynarodowym
- p.p.m. wł.** – włoska ustawa o prawie prywatnym międzynarodowym

-
- pr. bank.** – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1988 z późn. zm.)
- pr. czek.** – ustawa z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo czekowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 462)
- pr. lot.** – ustawa z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 605 z późn. zm.)
- prot. hask.** – Protokół o prawie właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych, sporządzony w Hadze dnia 23 listopada 2007 r. (Dz. Urz. UE L 331 z 16.12.2009, s. 19)
- pr. weksl.** – ustawa z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 160)
- p.w.k.c.** – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Przepisy wprowadzające kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 94 z późn. zm.)
- p.w.k.r.o.** – ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Przepisy wprowadzające kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 60)
- p.w.p.** – ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1410 z późn. zm.)
- rozp. alim.** – rozporządzenie Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych (Dz. Urz. UE L 7 z 10.01.2009, s. 1, z późn. zm.)
- rozp. Bruksela I bis** – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (wersja przekształcona) (Dz. Urz. UE L 351 z 20.12.2012, s. 1, z późn. zm.)
-

- rozp. Bruksela II bis** – rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylające rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (Dz. Urz. UE L 70 z 14.03.2009, s. 19 – tekst po sprostowaniu)
- rozp. dor.** – rozporządzenie nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. dotyczące doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych („doręczanie dokumentów”) oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1348/2000 (Dz. Urz. UE L 324 z 10.12.2007, s. 79, z późn. zm.)
- rozp. pat.** – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1257/2012 z dnia 17 grudnia 2012 r. wprowadzające wzmocnioną współpracę w dziedzinie tworzenia jednolitego systemu ochrony patentowej (Dz. Urz. UE L 361 z 31.12.2012, s. 1)
- rozp. pat. tł.** – rozporządzenie Rady (UE) nr 1260/2012 z dnia 17 grudnia 2012 r. wprowadzające wzmocnioną współpracę w dziedzinie tworzenia jednolitego systemu ochrony patentowej w odniesieniu do mających zastosowanie ustaleń dotyczących tłumaczeń (Dz. Urz. UE L 361 z 31.12.2012, s. 89)
- rozp. rozw.** – rozporządzenie Rady (UE) nr 1259/2010 z dnia 20 grudnia 2010 r. w sprawie wprowadzenia w życie wzmocnionej współpracy w dziedzinie prawa właściwego dla rozwodu i separacji prawnej (Dz. Urz. UE L 343 z 29.12.2010, s. 10)
- rozp. Rzym I** – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych („Rzym I”) (Dz. Urz. UE L 177 z 4.07.2008, s. 6)

-
- rozp. Rzym II** – rozporządzenie (WE) nr 864/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. dotyczące prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych („Rzym II”) (Dz. Urz. UE L 199 z 31.07.2007, s. 40)
- rozp. SE** – rozporządzenie Rady (WE) nr 2157/2001 z dnia 8 października 2001 r. w sprawie statutu spółki europejskiej (SE) (Dz. Urz. WE L 294 z 10.11.2001, s. 1)
- rozp. spadk.** – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 650/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego (Dz. Urz. UE L 201 z 27.07.2012, s. 107)
- rozp. up.** – rozporządzenie Rady (WE) nr 1346/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie postępowania upadłościowego (Dz. Urz. WE L 160 z 30.06.2000, s. 1, z późn. zm.)
- rozp. uzn.** – rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz. WE L 12 z 16.01.2001, s. 1) – akt nieobowiązujący
- rozp. wz.** – rozporządzenie Rady (WE) nr 6/2002 z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych (Dz. Urz. WE L 3 z 5.01.2002, s. 1, z późn. zm.)
- rozp. zn. tow.** – rozporządzenie Rady (WE) nr 207/2009 z dnia 26 lutego 2009 r. w sprawie znaku towarowego Unii Europejskiej (wersja ujednoliczona) (Dz. Urz. UE L 78 z 24.03.2009, s. 1, z późn. zm.)
-

- TFUE** – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana: Dz. Urz. UE C 202 z 7.06.2016, s. 47)
- traktat amsterdamski** – Traktat z Amsterdamu zmieniający Traktat o Unii Europejskiej, traktaty ustanawiające Wspólnoty Europejskie i niektóre związane z nimi akty, sporządzony w Amsterdamie dnia 2 października 1997 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/31)
- traktat lizboński** – Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, sporządzony w Lizbonie dnia 13 grudnia 2007 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 203, poz. 1569)
- traktat rzymski** – Traktat o utworzeniu Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, sporządzony w Rzymie dnia 25 marca 1957 r. (obecnie: TFUE)
- TUE** – Traktat o Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana: Dz. Urz. UE C 202 z 7.06.2016, s. 13)
- TWE** – Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (wersja skonsolidowana: Dz. Urz. UE C 321E z 29.12.2006, s. 37)
- u.i.n.** – ustawa z dnia 17 października 2008 r. o zmianie imienia i nazwiska (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 10)
- u.k.k.** – ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1528)
- u.k.k. 2001** – ustawa z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 100, poz. 1081 z późn. zm.) – akt nieobowiązujący
- umowa z Austrią** – umowa między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Republiką Austrii o wzajemnych stosunkach w sprawach z zakresu prawa cywilnego oraz o dokumentach, podpisana w Wiedniu dnia 11 grudnia 1963 r. (Dz. U. z 1974 r. Nr 6, poz. 33, z późn. zm.)

- umowa z Białorusią** – umowa między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Białoruś o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych, pracowniczych i karnych, sporządzona w Mińsku dnia 26 października 1994 r. (Dz. U. z 1995 r. Nr 128, poz. 619)
- umowa z Bułgarią** – umowa między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Ludową Republiką Bułgarii o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych i karnych, podpisana w Warszawie dnia 4 grudnia 1961 r. (Dz. U. z 1963 r. Nr 17, poz. 88 z późn. zm.)
- umowa z Czechosłowacją** – umowa między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Czechosłowacką Republiką Socjalistyczną o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych, pracowniczych i karnych, podpisana w Warszawie dnia 21 grudnia 1987 r. (Dz. U. z 1989 r. Nr 39, poz. 210 z późn. zm.)
- umowa z Estonią** – umowa między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Estońską o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, pracowniczych i karnych, sporządzona w Tallinie dnia 27 listopada 1998 r. (Dz. U. z 2000 r. Nr 5, poz. 49)
- umowa z Finlandią** – umowa między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Republiką Finlandii o ochronie prawnej i pomocy prawnej w sprawach cywilnych, rodzinnych i karnych, podpisana w Helsinkach dnia 27 maja 1980 r. (Dz. U. z 1981 r. Nr 27, poz. 140 z późn. zm.)
- umowa z Francją** – umowa między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Republiką Francuską o prawie właściwym, jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń w zakresie prawa osobowego i rodzinnego, sporządzona w Warszawie dnia 5 kwietnia 1967 r. (Dz. U. z 1969 r. Nr 4, poz. 22)

- umowa z Jugosławią** – umowa między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Federacyjną Ludową Republiką Jugosławii o obrocie prawnym w sprawach cywilnych i karnych, podpisana w Warszawie dnia 6 lutego 1960 r. (Dz. U. z 1963 r. Nr 27, poz. 162 z późn. zm.)
- umowa z Koreą Północną** – umowa między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Koreańską Republiką Ludowo-Demokratyczną o pomocy prawnej w sprawach cywilnych, rodzinnych i karnych, podpisana w Phenianie dnia 28 września 1986 r. (Dz. U. z 1987 r. Nr 24, poz. 135)
- umowa z Kubą** – umowa między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Republiką Kuby o pomocy prawnej w sprawach cywilnych, rodzinnych i karnych, podpisana w Hawanie dnia 18 listopada 1982 r. (Dz. U. z 1984 r. Nr 47, poz. 247)
- umowa z Libią** – umowa między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Libijską Arabską Dżamahiriją Ludowo-Socjalistyczną o pomocy prawnej w sprawach cywilnych, handlowych, rodzinnych i karnych, podpisana w Trypolisie dnia 2 grudnia 1985 r. (Dz. U. z 1987 r. Nr 13, poz. 80)
- umowa z Litwą** – umowa między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Litewską o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych, pracowniczych i karnych, sporządzona w Warszawie dnia 26 stycznia 1993 r. (Dz. U. z 1994 r. Nr 35, poz. 130, z późn. zm.)
- umowa z Łotwą** – umowa między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Łotewską o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych, pracowniczych i karnych, sporządzona w Rydze dnia 23 lutego 1994 r. (Dz. U. z 1995 r. Nr 110, poz. 534, z późn. zm.)

-
- umowa z Mongolią** – umowa między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Mongolską Republiką Ludową o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych i karnych, podpisana w Warszawie dnia 14 września 1971 r. (Dz. U. z 1972 r. Nr 36, poz. 244) – akt nieobowiązujący
- umowa z Rosją** – umowa między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych, sporządzona w Warszawie dnia 16 września 1996 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 83, poz. 750)
- umowa z Rumunią** – umowa między Rzeczpospolitą Polską a Rumunią o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, sporządzona w Bukareszcie dnia 15 maja 1999 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 83, poz. 752)
- umowa z Ukrainą** – umowa między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych, sporządzona w Kijowie dnia 24 maja 1993 r. (Dz. U. z 1994 r. Nr 96, poz. 465, z późn. zm.)
- umowa z Węgrami** – umowa między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Węgierską Republiką Ludową o obrocie prawnym w sprawach cywilnych, rodzinnych i karnych, podpisana w Budapeszcie dnia 6 marca 1959 r. (Dz. U. z 1960 r. Nr 8, poz. 54 z późn. zm.)
- umowa z Wietnamem** – umowa między Rzeczpospolitą Polską a Socjalistyczną Republiką Wietnamu o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych i karnych, sporządzona w Warszawie dnia 22 marca 1993 r. (Dz. U. z 1995 r. Nr 55, poz. 289)
-

- u.n.p.k.** – ustawa z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz. 271 z późn. zm.) – akt nieobowiązujący
- u.o.** – ustawa z dnia 15 stycznia 2015 r. o obligacjach (Dz. U. poz. 238)
- u.o.i.f.** – ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1636 z późn. zm.)
- u.o.p.** – ustawa z dnia 2 kwietnia 2009 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. z 2012 r. poz. 161 z późn. zm.)
- u.o.r.s.p.** – ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1224 z późn. zm.)
- u.p.a.** – ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 666 z późn. zm.)
- u.p.k.** – ustawa z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta (Dz. U. poz. 827 z późn. zm.)
- u.s.d.g.** – ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1829 z późn. zm.)
- u.s.k.** – ustawa z dnia 27 lipca 2002 r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. Nr 141, poz. 1176 z późn. zm.) – akt nieobowiązujący
- us. mod. UNCITRAL** – ustawa modelowa o międzynarodowym arbitrażu handlowym, przyjęta przez Komisję Międzynarodowego Prawa Handlowego ONZ (UNCITRAL) w dniu 21 czerwca 1985 r., zmieniona w dniu 7 lipca 2006 r.

-
- ustawa o KRS** – ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 687 z późn. zm.)
- u.u.c.o.** – ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1836 z późn. zm.)
- u.u.t.** – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 187 z późn. zm.)

Jeżeli w tekście powoływany jest przepis bez oznaczenia aktu, jest to przepis ustawy – Prawo międzynarodowe prywatne (p.p.m.).

II. Inne

- zas. hask.** – haskie zasady wyboru prawa w międzynarodowych kontraktach handlowych, przyjęte dnia 19 marca 2015 r. przez Haską Konferencję Prawa Prywatnego Międzynarodowego (www.hcch.net)
- UE** – Unia Europejska

III. Opracowania najczęściej powoływane

- M. Czepelak, Umowa...** – M. Czepelak, *Umowa międzynarodowa jako źródło prawa prywatnego międzynarodowego*, Warszawa 2008
- M. Czepelak, Międzynarodowe...** – M. Czepelak, *Międzynarodowe prawo zobowiązań Unii Europejskiej*, Warszawa 2012
- M. Czepelak, Autonomia...** – M. Czepelak, *Autonomia woli w prawie prywatnym międzynarodowym Unii Europejskiej*, Warszawa 2015
- J. Gołaczyński, Prawo..., [ ]** – J. Gołaczyński, *Prawo prywatne międzynarodowe*, Warszawa 2003, 2008, 2011, 2015

- J. Jakubowski,
Prawo...
Księga Pazdana** – J. Jakubowski, *Prawo międzynarodowe prywatne*, Warszawa 1984
- Księga
Przybyłowskiego** – *Rozprawy Prawnicze. Księga pamiątkowa Profesora Maksymiliana Pazdana*, red. L. Ogieńko, W. Popiołek, M. Szpunar, Kraków 2005
- Księga
Przybyłowskiego** – *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa dla uczczenia pracy naukowej Kazimierza Przybyłowskiego*, red. W. Osuchowski, M. Sośniak, B. Walaszek, Kraków 1964
- Księga Sośniaka** – „Studia Iuridica Silesiana” 1979, t. 5 dedykowany Profesorowi Mieczysławowi Sośniakowi, red. M. Pazdan
- W. Ludwiczak,
Międzynarodowe..., [ ]** – W. Ludwiczak, *Międzynarodowe prawo prywatne*, Warszawa 1961, 1967, 1971, 1979, 1990, Poznań 1996
- M. Pazdan,
Prawo..., [ ]** – M. Pazdan, *Prawo prywatne międzynarodowe*, Warszawa 1987, 1993, 1995, 1996, 1998, 2000, 2001, 2003, 2005, 2007, 2008, 2009, 2010, 2012 (wyd. 14 lub 15)
- M. Pazdan,
System..., t. 20[ ]** – *System Prawa Prywatnego*, red. Z. Radwański, B. Kordasiewicz, t. 20, *Prawo prywatne międzynarodowe*, red. M. Pazdan, Warszawa 2014 – t. 20A, 2015 – t. 20B, t. 20C
- M. Pilich,
Zasada...** – M. Pilich, *Zasada obywatelstwa w prawie prywatnym międzynarodowym. Zagadnienia podstawowe*, Warszawa 2015
- J. Poczobut,
Kodyfikacje...** – J. Poczobut, *Kodyfikacje prawa prywatnego międzynarodowego: Albanii, Austrii, Czechosłowacji, Egiptu, Grecji, Hiszpanii, Jugosławii, NRD, Portugalii, Szwajcarii, Turcji, Węgier, Włoch, ZSSR, EWG*, Warszawa 1991
- J. Poczobut,
Współczesne...** – *Współczesne wyzwania prawa prywatnego międzynarodowego*, red. J. Poczobut, Warszawa 2013
- K. Przybyłowski,
Prawo...** – K. Przybyłowski, *Prawo prywatne międzynarodowe. Część ogólna*, Lwów 1935

- K. Przybyłowski, Kodyfikacyjne...** – K. Przybyłowski, *Kodyfikacyjne zagadnienia polskiego prawa prywatnego międzynarodowego*, SC 1964, t. V, s. 3–66
- K. Przybyłowski, Nowe...** – K. Przybyłowski, *Nowe polskie unormowanie problematyki kolizyjnej prawa prywatnego międzynarodowego*, SC 1966, t. VIII
- M. Sośniak, Prawo..., [ ]** – M. Sośniak, *Prawo prywatne międzynarodowe*, Katowice 1978, 1981, 1991
- M. Sośniak, B. Walaszek, E. Wierzbowski, Międzynarodowe...** – M. Sośniak, B. Walaszek, E. Wierzbowski, *Międzynarodowe prawo rodzinne*, Ossolineum 1969
- B. Walaszek, M. Sośniak, Zarys..., [ ]** – B. Walaszek, M. Sośniak, *Zarys międzynarodowego prawa prywatnego*, Warszawa 1968, 1973
- E. Wierzbowski, Międzynarodowy...** – E. Wierzbowski, *Międzynarodowy obrót prawni w sprawach cywilnych*, Warszawa 1971
- F. Zoll, Międzynarodowe...** – F. Zoll, *Międzynarodowe prawo prywatne w zarysie*, Kraków 1947

IV. Czasopisma

- ADR** – ADR. Arbitraż i Mediacja
- AUW** – Acta Universitatis Wratislaviensis
- Biul. SN** – Biuletyn Informacyjny Sądu Najwyższego
- BMS** – Biuletyn Ministerstwa Sprawiedliwości
- CFLQ** – Child & Family Law Quaterly
- DPC** – Droit Polonais Contemporain
- EP** – Edukacja Prawnicza
- EPS** – Europejski Przegląd Sądowy
- GS** – Głos Sądownictwa
- GSP** – Gdańskie Studia Prawnicze

GSP-PO	– Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa
GSW	– Gazeta Sądowa Warszawska
IPRax	– Praxis des internationalen Privat- und Verfahrensrechts
KPP	– Kwartalnik Prawa Prywatnego
KSP	– Krakowskie Studia Prawnicze
MP	– Monitor Prawniczy
M. Pod.	– Monitor Podatkowy
NP	– Nowe Prawo
NPN	– Nowy Przegląd Notarialny
OSN	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNC-ZD	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna – Zbiór Dodatkowy
OSNPG	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Wydawnictwo Prokuratury Generalnej
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPiKA	– Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
PA	– Prawo Asekuracyjne
Pal.	– Palestra
PB	– Prawo Bankowe
PiP	– Państwo i Prawo
PPC	– Polski Proces Cywilny
PPH	– Przegląd Prawa Handlowego
PPHZ	– Problemy Prawne Handlu Zagranicznego
PPiA	– Przegląd Prawa i Administracji im. Ernesta Tilla
PPPM	– Problemy Prawa Prywatnego Międzynarodowego
PPUW	– Przegląd Prawniczy Uniwersytetu Warszawskiego
PPW	– Przegląd Prawa Wyznaniowego
Pr. Spółek	– Prawo Spółek
PS	– Przegląd Sądowy

PUG	– Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
PwHZ	– Prawo w Handlu Zagranicznym
PWPMEiP	– Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego, Europejskiego i Porównawczego
PWS	– Problemy Wymiaru Sprawiedliwości
PYIL	– Polish Yearbook of International Law
Rabelsz	– Rabelsz Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht
RCDIP	– Revue critique de droit international privé
Rec. des Cours	– Recueil des Cours de l'Académie de Droit International de la Haye
RiP	– Rodzina i Prawo
RP	– Radca Prawny
RPEiS	– Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
SC	– Studia Cywilistyczne
SeD	– Studia et Documenta
SIA	– Studia Iuridica Agraria
SIS	– Studia Iuridica Silesiana
SP	– Studia Prawnicze
SPP	– Studia Prawa Prywatnego
SPRiM	– Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały
StAZ	– Das Standesamt
St. Iur.	– Studia Iuridica
TP	– Themis Polska
TPP	– Transformacje Prawa Prywatnego
WiRO	– Wirtschaft und Recht in Osteuropa
YPIL	– Yearbook of Private International Law
ZNSGSZ	– Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Służby Zagranicznej
ZNUEK	– Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie
ZNUG SP	– Zeszyty Naukowe Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego. Studia Prawnoustrojowe
ZNUJ PP	– Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Prawnicze

---

ZNUJ PPWI	– Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Prawa Własności Intelektualnej
ZNWPIAUG	– Zeszyty Naukowe Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego. Studia Prawnoustrojowe
Zesz. Prawn. BAS	– Zeszyty Prawnicze Biura Analiz Sejmowych
Zesz. Prawn.	– Zeszyty Prawnicze Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego
UKSW	

V. Organy orzekające

ETS	– Europejski Trybunał Sprawiedliwości (obecnie: TSUE)
ETPC	– Europejski Trybunał Praw Człowieka
EUP	– Europejski Urząd Patentowy
MTS	– Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości
SA	– Sąd Apelacyjny
SN	– Sąd Najwyższy
SO	– Sąd Okręgowy
SR	– Sąd Rejonowy
SW	– Sąd Wojewódzki (obecnie: SO)
TK	– Trybunał Konstytucyjny
TSUE, TS	– Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
WSA	– Wojewódzki Sąd Administracyjny

Przedmowa

W Polsce od ćwierćwiecza systematycznie wzrasta zainteresowanie prawem prywatnym międzynarodowym. Spowodowane jest ono zwiększającym się znaczeniem tego działu prawa wskutek szybkiego rozwoju transgranicznego obrotu prawnego podmiotów polskich w sprawach z zakresu prawa prywatnego, który z kolei stanowi rezultat postępującej globalizacji, masowego korzystania z Internetu i otwarcia się Polski na świat. Wyrazem wspomnianych tendencji jest uchwalenie dnia 4 lutego 2011 r. nowej ustawy – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz. U. Nr 80, poz. 432 z późn. zm.), która zastąpiła tak samo zatytułowaną ustawę z dnia 12 listopada 1965 r. (Dz. U. Nr 46, poz. 290 z późn. zm.).

Niniejszy komentarz stanowi dzieło zbiorowe, które opracowali przedstawiciele doktryny prawa prywatnego międzynarodowego z renomowanych ośrodków akademickich (przy przeważającym udziale pracowników Instytutu Prawa Międzynarodowego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego). Wielu z nich bezpośrednio uczestniczyło w pracach nad projektem komentowanej ustawy. Każdy z autorów odpowiada za sposób szczegółowego ujęcia opracowanych przez siebie części komentarza i wyrażone tam poglądy.

Komentarz jest przeznaczony zarówno dla praktyków, jak i teoretyków prawa, a także studentów. Zawiera szczegółowe omówienie przepisów ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe. Z uwagi na szczególny charakter tego działu prawa, wyrażający się w swoistych instytucjach i oryginalnej siatce pojęciowej, konieczne było

poprzedzenie uwag do komentowanych przepisów wprowadzeniem, w którym przedstawione zostały węzłowe zagadnienia o charakterze ogólnym, niezbędne dla prawidłowego zrozumienia rozwiązań ustawowych. Należą do nich pojęcie, historia, stan obecny, źródła i systematyka prawa prywatnego międzynarodowego oraz wybrane aspekty stosowania szczegółowych przepisów i ogólnych instytucji kolizyjnych.

Ze względu na swoistą strukturę komentowanej ustawy oraz przyjęty w niej sposób regulacji i specyfikę regulowanej materii, a także na ograniczoną objętość komentarza, został on oparty na następujących głównych założeniach:

- 1) komentarz zawiera jedynie podstawowe informacje, bez których niemożliwe byłoby skuteczne posługiwanie się ustawą;
- 2) komentarz nie zawiera omówienia innych ustaw, które są źródłami krajowego prawa prywatnego międzynarodowego, takich jak np. prawo wekslowe, prawo czekowe, kodeks morski i prawo lotnicze;
- 3) powołane w ustawie akty prawa unijnego i umowy międzynarodowe są omówione stosunkowo ogólnie, bez komentowania wszystkich ich przepisów; niektóre z rozporządzeń unijnych doczekały się już odrębnych komentarzy w języku polskim¹,
- 4) inne umowy międzynarodowe, których Polska jest stroną, zostały uwzględnione zasadniczo tylko w zakresie niezbędnym do prawidłowego skomentowania danego przepisu ustawy;

---

¹ Przykładowo M. Czepelak, *Międzynarodowe prawo zobowiązań Unii Europejskiej*, Warszawa 2012, oraz P. Fik, P. Staszczuk, *Prawo właściwe dla zobowiązań umownych – rozporządzenie (WE) nr 593/2008 (Rzym I). Komentarz*, LEX/el. 2013; P. Fik, P. Staszczuk, *Prawo właściwe dla zobowiązań pozaumownych – rozporządzenie (WE) nr 864/2007 (Rzym II). Komentarz*, LEX/el. 2014; M. Jagielska, M. Kropka, M. Zachariasiewicz, M.A. Zachariasiewicz, Ł. Żarnowiec, *Komentarz do rozporządzenia nr 593/2008 w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I)*, LEX/el. 2013; M. Margoński, *Prawo prywatne międzynarodowe. Komentarz. Art. 64–66a*, red. K. Osajda, Legalis 2015; M. Margoński, *Rozporządzenie spadkowe 650/2012. Komentarz*, red. K. Osajda, Legalis 2016; M. Załucki, *Unijne rozporządzenie spadkowe nr 650/2012. Komentarz*, Legalis 2015; J. Zatorska, *Komentarz do rozporządzenia Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych*, LEX/el. 2012.

- 5) omówienie wybranych aspektów historii prawa prywatnego międzynarodowego i problematyki prawa międzynarodowego procesu cywilnego jest skrócone do niezbędnego minimum;
- 6) przypisy zamieszczone w komentarzu do poszczególnych przepisów ustawy zostały włączone do tekstu;
- 7) każdy artykuł rozdziału 1 ustawy jest poprzedzony wyborem literatury (ułożonej w kolejności alfabetycznej), z wyjątkiem jej art. 2 i 3, które zostały potraktowane łącznie;
- 8) na początku pozostałych rozdziałów jest zamieszczony wybór literatury.

Komentarz sporządzono według stanu prawnego na koniec stycznia 2017 r.

Jerzy Poczobut

Warszawa, luty 2017 r.

USTAWA

z dnia 4 lutego 2011 r.

Prawo prywatne międzynarodowe

(tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1792)

Wprowadzenie do problematyki prawa prywatnego międzynarodowego

Literatura: *Aussereuropäische IPR-Gesetze*, red. J. Kropholler [i in.], Hamburg–Würzburg 1999; **J. Basedow**, *The Law of Open Societies. Private Ordering and Public Regulation in the Conflict of Laws*, Haga 2015; **G. Beliard, E. Riquier, X.-Y. Wang**, *Glossaire de droit international privé*, Bruksela 1992; **M. Czepelak**, *Umowa...*; **J. Jakubowski**, *Niektóre współczesne koncepcje w nauce międzynarodowego prawa prywatnego i ich krytyka*, PiP 1975, z. 11; J. Jakubowski, *Prawo...*; **G. Kegel**, *Introduction (w:) International Encyclopedia of Comparative Law*, vol. III, *Private International Law*, red. K. Lipstein, Tybinga–Dordrecht–Boston–Lancaster 1985; **W. Ludwiczak**, *Międzynarodowe...*, 1990; W. Ludwiczak, *Międzynarodowe...*, 1996; **A.N. Makarov**, *Quellen des internationalen Privatrechts. Nationale Kodifikationen*, Tybinga 1978; **M. Martinek, J. Poczubot**, *Doświadczenia Niemiec i Szwajcarii w kodyfikacji prawa prywatnego międzynarodowego*, KPP 2003, z. 4; **A. Mączyński**, *Die Rekodifikation des autonomen Internationalen Privatrechts im Kontext der Europäisierung (w:) Die Rekodifikation des Privatrechts in Zentral-Und Osteuropa zwischen Reformbedarf und Tradition*, red. R. Welsler, Wien 2013; A. Mączyński, *Polskie i unijne prawo prywatne międzynarodowe w perspektywie komparatystycznej (w:) Polska komparatystyka prawa. Prawo obce w doktrynie prawa polskiego*, red. A. Wudarski, Warszawa 2016; A. Mączyński, *Prawo lotnicze a prawo prywatne międzynarodowe (w:) W kierunku europeizacji prawa prywatnego. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Jerzemu Rajskiemu*, red. A. Brzozowski, W. Kocot, K. Michałowska, Warszawa 2000; A. Mączyński, *Prawo właściwe dla ubezwłasnowolnienia i uznania za zmarłego (w:) Rozprawy cywilistyczne. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Edwardowi Drozdowi*, red. M. Pecyna, J. Pisuliński, M. Podrecka, Warszawa 2013; A. Mączyński, *Wskazanie kilku praw przez normę kolizyjną prawa prywatnego międzynarodowego (w:) Rozprawy z polskiego i europejskiego prawa prywatnego. Księga pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Józefowi Skąpskiemu*, red. A. Mączyński, M. Pazdan, A. Szpunar, Kraków 1994; A. Mączyński, *Zamieszkanie jako podstawa łącznika normy kolizyjnej*, ZNUJ PP 1978, z. 8; **M. Pazdan**, *Budowa i rodzaje norm kolizyjnych prawa prywatnego międzynarodowego (w:) M. Pazdan, System...*, t. 20A; M. Pazdan, *Koordinacja krajowego i europejskiego prawa prywatnego międzynarodowego (w:) J. Poczubot, Współczesne...*; M. Pazdan, *Kwestia wstępna. Poszukiwanie prawa właściwego (w:) M. Pazdan, System...*, t. 20A; M. Pazdan, *Osoby fizyczne (w:) M. Pazdan, System...*, t. 20A; M. Pazdan, *Pojęcie prawa prywatnego międzynarodowego (w:)*

M. Pazdan, *System...*, t. 20A; M. Pazdan, *Prawo...*, 2012, wyd. 15; **M. Pilich**, *Europeizacja prawa prywatnego międzynarodowego: cel, ograniczenia, wyzwania*, PPPM 2013, t. 12; M. Pilich, *Zasada...*; J. Poczobut, *Kodyfikacje...*; J. Poczobut, *Statut personalny osób prawnych w projekcie ustawy – Prawo prywatne międzynarodowe z sierpnia 2010 r.* (w:) *Aurea praxis aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego*, red. J. Gudowski, K. Weitz, t. 2, Warszawa 2011; **K. Przybyłowski**, *Prawo...*; **K. Schurig**, *Das Fundament trägt noch* (w:) *Internationales Privatrecht im 20. Jahrhundert*, red. H.-P. Mansel, Tybinga 2014; **K. Siehr**, *Glossarium des IPR* (w:) *Das Internationale Privatrecht der Schweiz*, red. K. Siehr, Zurych 2002; **M. Sokołowski**, *Współczesne koncepcje amerykańskie w dziedzinie wyboru prawa właściwego na przykładzie rozwiązań deliktowych (przegląd doktryny i orzecznictwa)*, RPEiS 1980, z. 3; **S. Sołtyński**, *Lex maximi in hac causa momenti: oczekiwana rewolucja czy niepożądany przyczynek w teorii prawa kolizyjnego*, RPEiS 1974, z. 3; S. Sołtyński, *Recenzja: M. Pazdan, Prawo prywatne międzynarodowe. Zarys wykładu*, Warszawa 1987, PiP 1988, z. 11; **M. Sośniak**, *Rozwój nauki prawa prywatnego międzynarodowego* (w:) M. Pazdan, *System...*, t. 20A; **K. Sznajder-Peroń**, *Zagadnienia związane z pojmowaniem i stosowaniem prawa właściwego* (w:) M. Pazdan, *System...*, t. 20A; **H. Trammer**, *Zasięg obowiązywania prawa prywatnego międzynarodowego*, PiP 1966, z. 12; H. Trammer, *Z rozważań nad strukturą normy kolizyjnej prawa prywatnego międzynarodowego*, SC 1969, t. XII–XIV; **B. Walaszek**, **M. Sośniak**, *Zarys...*, 1973; **M.A. Zachariasiewicz**, *Dalsze losy „rewolucji” w prawie prywatnym międzynarodowym Stanów Zjednoczonych* (w:) *Rozprawy z polskiego i europejskiego prawa prywatnego. Księga pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Józefowi Skąpskiemu*, red. A. Mączyński, M. Pazdan, A. Szpunar, Kraków 1994; M.A. Zachariasiewicz, *Nowe prądy w kolizjonistyce Stanów Zjednoczonych i ich wpływ na naukę europejską*, KPP 1995, z. 2; M.A. Zachariasiewicz, *Nowe tendencje w prawie prywatnym międzynarodowym Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej (ze szczególnym uwzględnieniem stosunków umownych)*, SP 1980, nr 1–2; M.A. Zachariasiewicz, *Rozwój nauki prawa prywatnego międzynarodowego* (w:) M. Pazdan, *System...*, t. 20A; M.A. Zachariasiewicz, *Wpływ nowych tendencji amerykańskiego prawa kolizyjnego na rozwój prawa prywatnego międzynarodowego w Europie*, SIS 1979, nr 5.

Spis treści

---

1. Pojęcie, funkcje i cele prawa prywatnego międzynarodowego	40
2. Geneza i ewolucja prawa prywatnego międzynarodowego	44
3. Aktualność koncepcji Savigny’ego	48
3.1. Istota podejścia sawiniańskiego	48
3.2. Niedostatki podejścia sawiniańskiego	49
4. Krytyka głównych koncepcji „amerykańskiej rewolucji kolizyjnej”	51
4.1. Aberracja podejścia politycznego	51
4.2. Wykluczenie możliwości stosowania zasady prawa sądu orzekającego lub „lepszego prawa”	56

5. Doskonalenie i zagrożenia dla podejścia Savigny'ego	57
5.1. Dywersyfikacja rozwiązań i uwzględnianie prawa materialnego	57
5.2. Symptomy zmiany paradygmatu sawiniańskiego?	62
6. Źródła prawa prywatnego międzynarodowego	67
6.1. Pojęcie i systematyka źródeł prawa prywatnego międzynarodowego	67
6.2. Krajowe źródła prawa prywatnego międzynarodowego	69
6.3. Umowy międzynarodowe z zakresu prawa prywatnego międzynarodowego	71
6.4. Unijne źródła prawa prywatnego międzynarodowego	73
7. Systematyka prawa prywatnego międzynarodowego	76
7.1. Struktura przepisów ogólnych ustawy p.p.m.	76
7.2. Część ogólna i część szczegółowa prawa prywatnego międzynarodowego	77
8. Stosowanie szczegółowych norm kolizyjnych ..	79
8.1. Funkcja, adresat i budowa normy kolizyjnej	79
8.2. Hipoteza normy kolizyjnej; zakres i baza faktyczna łącznika	88
8.3. Dyspozycja normy kolizyjnej: nakaz zastosowania określonego prawa; pojęcie łącznika	91
8.4. Rodzaje łączników	94
8.5. Budowa łącznika	100
8.6. Znaczenie chwili powiązania: statut stały i zmienny; zmiana statutu i obejście prawa kolizyjnego	102

8.7. Zupełne, niezupełne i jednostronne normy kolizyjne	105
8.8. Wykładnia norm kolizyjnych; wypełnianie luk w regulacji kolizyjnoprawnej	108
9. Kolizje drugiego stopnia i ich rozwiązywanie . .	114
9.1. Pojęcie kolizji drugiego stopnia	114
9.2. Problem kwalifikacji pojęć prawnych	116
9.3. Kwestie wstępna, pierwotna i cząstkowa . .	121

1. Pojęcie, funkcje i cele prawa prywatnego międzynarodowego

1. Współcześnie brak jednolitego, powszechnie akceptowanego w skali światowej sposobu pojmowania prawa prywatnego międzynarodowego. W polskiej doktrynie ugruntował się oparty na krajowej legislacji pogląd, że stanowi ono zbiór norm kolizyjnych, rozgraniczających w stosunkach z zakresu prawa prywatnego sfery działania systemów prawnych różnych państw, przez określenie, który z nich należy stosować (prawo kolizyjne)². Normy składające się na tak pojmowane prawo kolizyjne mają charakter bezwzględnie obowiązujący (imperatywny), co oznacza, że nie mogą być wyłączone, zmienione lub ograniczone odmienną wolą stron. Podobnie prawo prywatne międzynarodowe jest rozumiane w większości państw świata lub uznaje się je za konieczny element w ramach szerszego ujęcia³.
2. W państwach anglosaskich i niektórych innych (np. we Francji) prawo prywatne międzynarodowe pojmuje się szerzej, zaliczając do niego również prawo międzynarodowe postępowania cywilnego, które reguluje postępowanie w sprawach o charakterze prywatnoprawnym powiąza-

---

² Zob. przede wszystkim M. Pazdan, *Pojęcie prawa...*, s. 10, nb 2, s. 11, nb 4; tenże, *Prawo...*, 2012, wyd. 15, s. 20, nb 3; K. Przybyłowski, *Prawo...*, s. 2; B. Walaszek, M. Sośniak, *Zarys...*, 1973, s. 8.

³ Zob. następujące słowniki, zbiory i omówienia źródeł prawa prywatnego międzynarodowego: *Aussereuropäische IPR-Gesetze...*, *passim*; G. Beliard, E. Riquier, X.-Y. Wang, *Glossaire...*, *passim*; G. Kegel, *Introduction...*, s. 3-4; A.N. Makarov, *Quellen...*; J. Poczobut, *Kodyfikacje...*, *passim*; K. Siehr, *Glossarium...*, *passim*.

nych z obcym państwem, głównie przez określenie reguł jurysdykcji krajowej, a niekiedy także wszczęcia, przebiegu i zakończenia postępowania oraz uznawania i wykonywania zagranicznych orzeczeń. We Francji i niektórych innych państwach do prawa prywatnego międzynarodowego zalicza się, oprócz prawa międzynarodowego postępowania cywilnego, również zbiór norm określających status prawny cudzoziemców w danym państwie (prawo obcych). Nadzwyczaj szeroko zostało ujęte prawo prywatne międzynarodowe w Szwajcarii, gdzie rozumie się przez nie zbiór norm regulujących w stosunkach międzynarodowych: jurysdykcję krajową szwajcarskich sądów lub organów administracji, właściwość prawa materialnego, przesłanki uznawania i wykonywania orzeczeń zagranicznych, upadłość i układ oraz sądownictwo polubowne⁴. Szerokie pojmowanie prawa prywatnego międzynarodowego zdaje się nawiązywać do uniwersalistycznej (internacjonalistycznej) koncepcji tego prawa, według której prawo prywatne międzynarodowe reguluje wszelkie stosunki osób fizycznych i prawnych o charakterze międzynarodowym, stanowiąc odpowiednik prawa międzynarodowego publicznego, które reguluje z kolei stosunki pomiędzy państwami.

3. Współcześnie w doktrynie polskiej oraz niektórych państw obcych (np. w Niemczech) wyróżnia się prawo prywatne międzynarodowe w znaczeniu wąskim (ściśłym) i szerokim. Na pierwsze z tych pojęć składają się wyłącznie normy kolizyjne, drugie zaś obejmuje prócz tego normy prawa materialnego, przedmiotem regulacji których są wyłącznie stosunki prywatnoprawne powiązane z więcej niż jednym państwem, przy czym obydwa rodzaje norm mogą mieć pochodzenie zarówno krajowe, jak i międzynarodowe⁵. Za przyjęciem koncepcji szerokiego rozumienia prawa prywatnego międzynarodowego przemawia tożsamość przedmiotu ich unormowania oraz wzajemna zależność regulacji kolizyjnej i merytorycznej. Szeroko pojmowane prawo prywatne międzynarodowe można współcześnie określić obrazowo jako „klucz” do prawa regulującego stosunki prywatne w zglobalizowanym, lecz multijurysdykcyjnym świecie⁶.

⁴ Zob. J. Poczobut, *Kodyfikacje...*, s. 89.

⁵ Zob. J. Jakubowski, *Prawo...*, s. 9–10; W. Ludwiczak, *Międzynarodowe...*, 1996, s. 13; M. Pazdan, *Pojęcie prawa...*, s. 12–13, nb 7–11; tenże, *Prawo...*, 2012, wyd. 15, s. 19–25, nb 1–12; przeciwnie M. Czepełak, *Umowa...*, s. 44.

⁶ Zob. J. Basedow, *The Law...*, s. 1, nb 1.

4. W doktrynie przyjmuje się przeważnie, że prawo prywatne międzynarodowe w znaczeniu wąskim spełnia funkcję rozgraniczającą, która polega na wyznaczeniu przestrzennych zakresów stosowania systemów prawa różnych państw do międzynarodowych stosunków z zakresu prawa prywatnego (pośrednia metoda regulacji). Natomiast prawo prywatne międzynarodowe w znaczeniu szerokim oprócz wspomnianej funkcji realizuje również funkcję tożsamą z funkcją prawa cywilnego, która wyraża się w merytorycznej regulacji wspomnianych stosunków przez określenie uprawnień i obowiązków stron (regulacja bezpośrednia).
5. Wydaje się jednak, że przedstawienie zintegrowanej koncepcji prawa prywatnego międzynarodowego wymaga wprowadzenia do tego systemu pojęć korekty. Przedmiotem regulacji obu części prawa prywatnego międzynarodowego (kolizyjnej i merytorycznej) są międzynarodowe stosunki z zakresu prawa prywatnego⁷; zatem ich funkcja także jest wspólna i polega na odpowiednim uregulowaniu tych stosunków. Względy polityki prawa prowadzą do wyboru przez ustawodawcę określonej metody regulacji: pośredniej – kolizyjnej albo bezpośredniej – merytorycznej.

Tak zwana funkcja rozgraniczająca regulacji kolizyjnej jest w tym ujęciu jej cechą wtórną, koniecznym skutkiem zastosowanej metody regulacji (odpowiedniejszy byłby więc termin „efekt rozgraniczający”). Określenia tego nie można przy tym brać zbyt dosłownie, gdyż to „rozgraniczenie” jest efektem rozstrzygnięcia przez prawo obowiązujące w siedzibie sądu lub innego organu orzekającego kolizji pomiędzy systemami prawnymi na różnych zasadach w odniesieniu do poszczególnych stosunków. Obrazowo można powiedzieć, że z punktu widzenia wspomnianego prawa jest tyle wariantów tego rozgraniczenia, ile różnych łączników w jego normach kolizyjnych (a więc wiele i coraz więcej), dodatkowo zaś komplikacje wprowadza korekta wskazań kolizyjnych przez reguły dotyczące tzw. kolizji drugiego stopnia, w tym w szczególności – odesłanie i kwalifikację pojęć⁸. Pamiętać też trzeba, że owo „rozgraniczenie” przedstawia się inaczej z perspektywy każ-

---

⁷ Zob. niżej pkt 8.1 oraz komentarz do art. 1, nb 23–25.

⁸ Zob. niżej pkt 9.1 i 9.2.

Jerzy Poczobut – profesor doktor habilitowany nauk prawnych; profesor zwyczajny Uniwersytetu Warszawskiego; dyrektor Instytutu Prawa Międzynarodowego oraz kierownik Katedry Międzynarodowego Prawa Prywatnego i Handlowego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego; autor pionierskich monografii na temat umów kooperacji i leasingu, współautor fundamentalnych prac zbiorowych z prawa cywilnego, prawa prywatnego międzynarodowego, międzynarodowego prawa handlowego, prawa arbitrażu handlowego i historii prawa; członek krajowych i zagranicznych towarzystw naukowych oraz kolegiów redakcyjnych renomowanych czasopism prawniczych; arbiter w arbitrażach krajowych i międzynarodowych; członek zarządu Polskiego Stowarzyszenia Sądownictwa Polubownego; radca prawny.

Publikacja zawiera szczegółowe omówienie przepisów ustawy – Prawo prywatne międzynarodowe, która reguluje właściwość prawa dla stosunków z zakresu prawa prywatnego związanych z więcej niż jednym państwem, oraz podstawowe informacje na temat powołanych w tej ustawie rozporządzeń Unii Europejskiej i wiążących Polskę umów międzynarodowych.

W komentarzu uwzględniono wprowadzone w latach 2014–2015 zmiany ustawy i rozporządzenie „spadkowe” Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 650/2012, które stosuje się do spadków otwartych od dnia 17 sierpnia 2015 r., a także dorobek krajowej literatury przedmiotu oraz orzecznictwo sądów polskich i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Całość została poprzedzona wprowadzeniem stanowiącym kompendium wiedzy niezbędnej dla zrozumienia mechanizmu rozstrzygania kolizji między systemami prawa prywatnego różnych państw oraz przyjętych w ustawie regulacji zagadnień ogólnych i kwestii szczegółowych.

Autorami opracowania są naukowcy zatrudnieni w renomowanych ośrodkach akademickich, z przeważającym udziałem pracowników Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Wielu z nich bezpośrednio uczestniczyło w pracach nad projektem komentowanej ustawy.

Książka jest skierowana do prawników praktyków i pracowników naukowo-dydaktycznych wydziałów prawa zajmujących się omawianą tematyką. Będzie też użytecznym źródłem wiedzy dla studentów oraz przedsiębiorców i menedżerów firm uczestniczących w obrocie z kontrahentami zagranicznymi.

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

CENA 399 ZŁ (W TYM 5% VAT)